

Sygn. akt VIII U 234/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 marca 2021 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	sędzia Teresa Kalinka
Protokolant	Justyna Jarzombek

po rozpoznaniu w dniu 29 marca 2021 r. w Gliwicach

sprawy A. P. (P.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o prawo do rekompensaty

na skutek odwołania A. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 7 stycznia 2021 r. **nr** (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje A. P. prawo do przeliczenia emerytury z uwzględnieniem w jej obliczeniu rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach poczynając od 4 grudnia 2020r.

(-) sędzia Teresa Kalinka

Sygn. akt. VIII U 234/21

UZASADNIENIE

Decyzją z 7 stycznia 2021r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił ubezpieczonemu A. P. prawa do rekompensaty z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczony domagał się jej zmiany poprzez przyznanie prawa do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych i następnie jej uwzględnienia przy wyliczaniu wysokości przyznanej emerytury. Podniósł, że zgodnie z przedłożonymi przez niego świadectwami i zaświadczeniami oraz zeznaniami świadków, o przesłuchanie których wnosił, wykonywał pracę w warunkach szczególnych w całym okresie zatrudnienia w Hucie (...) od 21 marca 1983r. do 31 maja 1995r. Tym samym spełnia warunki do przyznania mu prawa do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując swoje stanowisko zawarte w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. Równocześnie ZUS wskazał, że nie uwzględnił rekompensaty o której mowa w art.

21 ustawy z 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U. z 2018r., poz. 1924 ze zm.), argumentując iż ubezpieczony nie udowodnił na dzień 1 stycznia 2009r. wymaganego 15 – letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach, bowiem ZUS do okresu takiej pracy zaliczył wyłącznie zatrudnienie odwołującego w Zakładach (...) Sp. z o.o.

w B. od 16 czerwca 1995r. do 31 marca 2000r., na stanowisku aparatowego produkcji węglopochodnych i brygadzysty (wykaz A, dział III, poz. 56) oraz od 1 kwietnia 2000r. do 16 listopada 2001r., na stanowisku starszego mistrza węglopochodnych, jako dozoru inżynieryjno technicznego na oddziałach i wydziałach (wykaz A, dział XIV, poz. 24). Równocześnie do pracy takiej nie zaliczono okresu zatrudnienia od 21 sierpnia 1983r. do 31 maja 1995r. na stanowisku aparatowego produkcji węglopochodnych, brygadzysty, mistrza, brygadzysty produkcji węglopochodnych w Hucie (...) w B.. ZUS zaznaczył, iż do pracy w szczególnych warunkach nie zaliczył ubezpieczonemu powyższego okresu, z uwagi na brak świadectw wykonywania pracy w warunkach szczególnych.

Sąd ustalił, co następuje:

Ubezpieczony A. P., urodzony (...), w dniu 5 marca 2019r. złożył wniosek o emeryturę na podstawie przepisów ustawy z 17 grudnia 1998r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2021r. poz. 291 ze zm.).

Ubezpieczony 65 lat ukończył (...)

Decyzją z 11 grudnia 2020r. organ rentowy przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury z powszechnego wieku emerytalnego, tj. ukończenia 65 lat i równocześnie ustalił zaliczkową wysokość tego świadczenia.

Następnie decyzją z 7 stycznia 2021r., ZUS ustalił ubezpieczonemu ostateczną wysokość emerytury. Z kolei zaskarżoną decyzją z tej samej daty ZUS Oddział w Z. odmówił ubezpieczonemu prawa do rekompensaty z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych.

W postępowaniu przed Sądem ubezpieczony, domagał się uznania z pracę w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia u powyższego pracodawcy, w spornych okresach, określonych przez siebie w odwołaniu.

W toku procesu Sąd ustalił, iż w okresie od 21 sierpnia 1983r. do 31 maja 1995r., ubezpieczony pracował w Hucie (...) w B.. Było to przedsiębiorstwo zajmujące się produkcją różnego rodzaju elementów metalowych na rzecz innych zakładów przemysłowych. Zakłady były podzielone na różne wydziały zajmujące się produkcją poszczególnych produktów w różnych technologiach wytwarzania. W ramach tego zakładu funkcjonowała też koksownia wraz z wydziałami peryferyjnymi, zajmującymi się pozyskiwaniem produktów pochodnych powstałych w trakcie produkcji koks. W trakcie całego zatrudnienia w tym zakładzie, ubezpieczony pracował wyłącznie na wydziale węglopochodnych. Był to wydział zajmujący się odzyskiwaniem z gazu koksowniczego, będącego pochodną produkcji koks, różnego rodzaju związków chemicznych.

W szczególności produkcja na tym wydziale polegała na odbieraniu z baterii koksowniczej gorącego gazu, który rurociągami był kierowany do pomieszczeń wydziału węglopochodnych. Tam gaz podlegał schładzaniu i w trakcie tego procesu pozyskiwano kolejne frakcje produktów, jak smoła podczas pozyskiwania której wydzielal się amoniak. Amoniak następnie był transportowany rurociągiem do kolejnego procesu, gdzie poddany działaniu kwasu siarkowego i w efekcie powstawał siarczan amonu. W trakcie przetwarzania gazu koksowniczego, na wydziale tym pozyskiwano też benzol, naftalen

i związki fenolu. Następnie oczyszczony gaz był kierowany do wykorzystania w celach energetycznych, tj. do opalania w kotłach przemysłowych lub bateriach koksowniczych.

Z kolei uzyskane w trakcie jego przetwarzania, związki chemiczne, ładowane były na cysterny i odbierane przez zakłady chemiczne. W trakcie produkcji na tym wydziale pracownicy narażeni byli na oddziaływanie ww. substancji chemicznych oraz wybuchu

w razie awarii. Z tego względu nosili specjalne ubrania ochronne i dodatkowo maski.

Ubezpieczony od początku pracy na tym wydziale, wykonywał pracę aparatowego, tj. był szeregowym pracownikiem produkcji, obsługującym poszczególne urządzenia pozyskujące ww. związki chemiczne. Miał on średnie wykształcenie techniczne kierunkowe, związane z produkcją hutniczą i w związku z tym po nabyciu przez niego doświadczenia, pracodawca powierzał mu kolejne stanowiska dozoru, poczynając od brygadzysty, do mistrza. W czasie pracy na tych stanowiskach ubezpieczony, będąc brygadzystą, zasadniczo nadzorował pracę pracowników produkcji, jednak najczęściej,

w związku z nieobecnościami poszczególnych pracowników, na początku zmiany roboczej, rozdzielał pracę i następnie osobiście przystępował do obsługi urządzeń produkcyjnych, na stanowiskach nieobecnych pracowników. Podobna sytuacja zachodziła w trakcie jego zatrudnienia na stanowisku mistrza.

Wszyscy pracownicy tego wydziału dostawali mleko i posiłki regeneracyjne oraz prawo do dodatkowego urlopu zdrowotnego. W roku 1995 Huta (...) uległa likwidacji i na jej majątku powstały inne podmioty kontynuujące jej produkcję. W tym czasie panowało zawirowanie i nie wszyscy pracownicy, w tym ubezpieczony, otrzymali świadectwa pracy w warunkach szczególnych.

Sąd ustalił, że w okresie pracy w Zakładach (...) Sp. z o.o. w B., które powstały na bazie majątku Huty (...), odwołujący pracował na tym samym wydziale, co w Hucie i zajmował się tymi samymi czynnościami. Natomiast pracodawca ten wystawił ubezpieczonemu świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych, które zostało uwzględnione przez ZUS. W świadectwie tym potwierdzono odwołującemu wykonywanie pracy w warunkach szczególnych, tj. pracy wymienionej

w wykazie A, dział III, poz. 56, oraz dział XIV, poz. 24.

Razem z ubezpieczonym w spornym okresie pracowali: w Hucie (...)

i w Zakładach (...) Sp. z o.o. w B.: S. C. – kierownik wydziału węglpochodnych J. W. – operator i aparatowy wydziału węglpochodnych który był członkiem brygady odwołującego i H. D., który był brygadzystą i wykonywał takie same obowiązki służbowe jak odwołujący.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie: akt organu rentowego, zeznań świadków S. C., J. W. i H. D. (k.19-20), wyjaśnień odwołującego (k.22-23), a także akt osobowych ubezpieczonego z Huty (...), dołączonych do akt niniejszej sprawy.

Zebrany materiał dowodowy Sąd uznał za kompletny i spójny, a tym samym za wystarczający do poczynienia ustaleń faktycznych oraz na rozstrzygnięcie sprawy.

W szczególności Sąd dał w pełni wiarę zeznaniom świadków i samego ubezpieczonego, gdyż są spójne, przekonywujące i wzajemnie się potwierdzają, a nadto znajdują potwierdzenie w dokumentacji osobowej odwołującego.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonego zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 21, ust. 1 ustawy z 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (tekst jednolity: Dz.U. z 2018r., poz. 924 ze zm.) rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat.

Bezspornie A. P. jest uprawniony do emerytury z powszechnego wieku emerytalnego, w oparciu o przepisy ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach

i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2021r. poz. 291 ze zm.), jednocześnie nie występował o ustalenie uprawnień do wcześniejszej emerytury

z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych. Kwestia sporna w przedmiotowej sprawie dotyczyła uprawnień ubezpieczonego do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych określa ogólne warunki nabycia prawa do rekompensaty, czyli – zgodnie z definicją legalną zamieszczoną w art. 2 pkt 5 ustawy – do odszkodowania za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze przez osoby, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej.

Prawo do rekompensaty przysługuje ubezpieczonemu, który legitymuje się co najmniej 15 – letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Chodzi w tym przypadku o pracę, o której mowa w art. 32, 33, 39, 40 i 50c ustawy (art. 21 ust. 1).

Wprawdzie w ust. 2 wyraźnie zastrzeżono, że prawo do rekompensaty nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jednak w ocenie Sądu w przepisie tym chodzi niewątpliwie o emeryturę wcześniejszą przyznaną na podstawie przepisów tej ustawy. Odmienne rozumienie tego przepisu, tj. uznanie, że rekompensata powyższa nie przysługuje również w wypadku przyznania prawa do emerytury z powszechnego wieku emerytalnego, prowadziłoby do uznania, że art. 21, ust. 1 jest przepisem martwym, gdyż brak byłoby kategorii osób spełniających kryteria do uzyskania przedmiotowej rekompensaty. Należy zatem kierować się wykładnią celowościową i uznać, że racjonalny ustawodawca w żadnym wypadku nie dążyłby do stworzenia przepisu, który nie miałby podstaw do funkcjonowania w obrocie prawnym.

Zatem przesłankami uprawniającymi do rekompensaty są:

- utrata przez ubezpieczonego możliwości przejścia na emeryturę w związku z wygaśnięciem po dniu 31 grudnia 2008r. – w stosunku do ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r., a przed dniem 1 stycznia 1969r. – podstawy normatywnej przewidującej takie uprawnienie;
- niespełnienie przez ubezpieczonego warunków uprawniających go do emerytury pomostowej;
- legitymowanie się przez ubezpieczonego co najmniej 15 – letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- nieuzyskanie przez ubezpieczonego prawa do wcześniejszej emerytury według zasad przewidzianych w ustawie o emeryturach i rentach z FUS.

Okoliczność sporna w przedmiotowej sprawie dotyczyła zatem ostatecznie posiadania przez ubezpieczonego wymaganego 15 letniego okresu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych, bowiem ZUS uznał za udowodnione jedynie 6 lat i 5 miesięcy takiej pracy.

W świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd przyjął, że ubezpieczony posiada wymagany 15 letni okres pracy wykonywanej w warunkach szczególnych.

Przeprowadzone w niniejszej sprawie postępowanie dowodowe wykazało, że ubezpieczony wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, prace w szczególnych warunkach, w okresie zatrudnienia w Hucie (...) w B. od 21 sierpnia 1983r. do 31 maja 1995r.

W okresie tym praca ubezpieczonego związana była z obsługą agregatów i urządzeń służących do pozyskiwania z gazu koksowniczego pochodnych związków chemicznych, takich jak smoła, siarczan amonu, benzol, naftalen i związki fenolu. Prace przy produkcji węglpochodnych oraz prace ładowaczy produktów węglpochodnych, wymienione zostały w wykazie A, dział III, poz. 56, stanowiącym załącznik do

Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz.43 ze zm.). Sąd miał na uwadze, że w tym okresie, ubezpieczonemu powierzono też stanowisko brygadzysty i mistrza oraz, że faktycznie w tym czasie w głównej mierze, w dalszym ciągu zajmował się on obsługą urządzeń produkcyjnych a niejako przy okazji nadzorował pozostałych pracowników brygady. W ocenie Sądy jego pracę na tych stanowiskach można zaliczyć zarówno jako pracę przy produkcji węglopochodnych, wymienioną w wykazie A, dział III, poz. 56, zamiennie z pracą związaną z kontrolą międzyoperacyjną, kontrolą jakości produkcji i usług oraz dozorem inżynieryjno-technicznym na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, tj. pracą określoną w wykazie A, dział XIV, poz. 24.

Tak więc odwołujący w spornym okresie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wyłącznie prace w szczególnych warunkach, określone w wykazie takich prac.

Bez znaczenia pozostaje, że pracodawca nie wystawił ubezpieczonemu świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych. Fakt wykonywania takiej pracy u tego pracodawcy, został bowiem wykazany w postępowaniu sądowym za pomocą innych dowodów. W postępowaniu odwoławczym przed Sądem nie obowiązują bowiem ograniczenia dowodowe jakie występują w postępowaniu o świadczenia emerytalno-rentowe przed organem rentowym, a Sąd może ustalić okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość jak: okresy zatrudnienia, w tym wykonywanie pracy w warunkach szczególnych, za pomocą wszelkich środków dowodowych, przewidzianych w kodeksie postępowania cywilnego (por. uchwała Sądu Najwyższego z 10 marca 1984r. III UZP 6/84, uchwała Sądu Najwyższego z 21 września 1984r. III UZP 48/84, wyrok Sądu Najwyższego z 7 grudnia 2006r., I UK 179/06, LEX nr 342283).

Mając zatem na uwadze wszystkie powyższe rozważania, należało uznać, że A. P. legitymuje 15 letnim okresem zatrudnienia w warunkach szczególnych. Zdaniem Sadu błędny jest pogląd organu rentowego, że wymóg 15 lat pracy w szczególnych warunkach należy spełnić do dnia 31 grudnia 2008 roku. Przeczy temu sposób obliczania rekompensaty wynikający z art. 22 ustawy o emeryturach pomostowych.

Wobec faktu, że ubezpieczony spełniła wszystkie przesłanki uprawniające go do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych, Sąd z mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję jak w sentencji wyroku.

(-) Sędzia Teresa Kalinka